

Haastattelu: Pekka Lehtonen
Kuvat: Antero Aaltonen

Stenin neljä elämää

Sten Öhmanilla on laskentatavasta riippuen neljä tai viisi julkista elämää. Maanmittari Öhman Oy hallitsee ruotsinkielisten rannikkokuntien maankäytön suunnittelua. Toisekseen hän (suomeksi: Steni) on mukana politiikassa, RKP:n riveissä. Kolmanneksi hän on kokenut viisujen esittäjä, ja väsymätön vanhojen rakennusten korjaaja. Viidenneksi voisi mainita pohjoismaisen yhteistyön.

Johtavatko portaat
EU-parlamenttiin?

Steni on paraislaisen luotsin poika, meren äärellä kasvanut. Meri onkin hänelle tärkeä. Hän kävi jo harjoittelija-aikanaan laivurikurssia. Muistelemme vielä erästä pohjoismaisen yhdysmiesneuvoston (ombudsman-rådet) kokousta Tromsössä, kun ajettiin keskiyöllä turskanpyyntiin merelle, ja kuinka saalis keitettiin ja istuttiin illalliselle ulkosaaaristossa latoon. ”Tämä paikka on juuri sellainen, kuin lapsuuteni edellyttää”, sanoi Steni kiivettyään heinäkasvan päälle pitämään maljapuhetta. Pohjoismaainen yhteistyö onkin ollut hänelle viides elämä. Usean vuoden ajan Steni ja Sven-Olof Lindfors vastasivat MIL:n virallisten pohjoismaisten yhteyksien pidosta ja siinä sivussa epävirallisemmistakin ystävyyssuhteista, jotka jatkuvat edelleen.

Stenillä on oma vene ja perinteinen ranta-aitta Hangon venesatamassa. Vene on vanha kalastajapaatti, jolla hän risteilee pitkin saaristoa kaavoitustöissä. ”Olen kaavatoissa panostanut paljon maastotöihin ja paikallisasukkaisiin.”

Oma yritys 15 vuotta

Valmistuttuaan Steni työskenteli kaksi vuotta Helsingin maanmittauspiirissä, jossa tehtiin muun muassa Sipoon saariston yleiskaava yhdessä haastattelijan kanssa. Kaava on kestänyt näihin päiviin – sitä ollaan vasta nyt uudistamassa. Vuosina 1976–83 Steni työskenteli maatalouspiirin maanmittausinsinöörinä ja 1983–85 maatilahallituksen toimistopäällikkönä.

Viisi vuotta kului Maanmittausinsinöörien Liiton toiminnanjohtajana. ”Se oli vilkasta aikaa. Liitto omisti välillä jopa rakennusliikkeen”, Steni sanoo.

Vuodesta 1990 hänellä on ollut oma yritys, Maanmittari Oy Öhman.

Stenillä on vahva markkinaisuus ruotsinkielisissä rannikkokunnissa ja saaristossa. Pääasiallisin palvelu ovat rantoihin liittyvät yleiskaavat sekä maaseutualueiden yleiskaavat ja rantakaavat. Jonkin verran hän on tehnyt perinnönjakoja ja erilaisia kiinteistöihin liittyviä selvityksiä ja toiminut kiinteistön omistajille asianhoitajatehtävissä. Pääasiallisia kanta-asiakkaita ovat kunnat. Hän sanoo tehneensä enemmän kaavoja ruotsinkielisiin rannikkokuntiin kuin kukaan muu ja laskeskelee kaavojen yhteenlasketuksi määräksi uransa aikansa noin 10 000 tonttia.

”Tämä on mielenkiintoinen ala, jossa isot talot ja yhden miehen yritykset kilpailevat samoilla markkinoilla. Pienen yrityksen omistaja on henkilökohtaisesti

”Kunnilla pitäisi olla aidosti oikeus hyödyntää rantojaan hyväksi katsomallaan tavalla ja lainsäädännön edellyttämällä tavalla.”

vastuussa jokaisesta projektista: kaavoittaja ei vaihdu ja yllättävät käänteet revitään omasta selkänahasta. Sairaasti kilpailtu ala – jotkut dumpaavat.”

Steni arvostaa työn vapautta mutta pitää sitä taloudellisesti rasittavana.

Kunnille oikeasti päätösvaltaa

Steniä rassaa, kun ympäristökeskus surutta kaataa kaavoitusprosessin ja mainitsee esimerkkinä kaavoitushankkeet Korppoossa ja Särkisalossa. ”Piti mennä KHO:een saakka, kunnes kunnan kanta piti.”

”Eräät tarkastajat eivät lainkaan ymmärrä kuntien lähtökohtia.”

Öhman perustelee sanmaansa tapauksella, jossa ympäristökeskuksen hylkäämä rantakaava hyväksyttiin KHO:ssa äänestyksen jälkeen. Sen jälkeen ympäristökeskus poisti kaavasta vielä kaksi tonttia – KHO:n vähemmistön kantaan nojautuen.

Steniä korpeaa, että rantarakentamisen mielletään aina lomarakentamiseksi. Pysyvän asutuksen suunnittelu on ongelmallista, koska ympäristöviranomaiset eivät salli kuntien itsensä päättää.

”Kunnilla pitäisi olla aidosti oikeus hyödyntää rantojaan hyväksi katsomallaan tavalla ja lainsäädännön edellyttämällä tavalla”, sanoo Öhman.

– Eikö tässä haiskaha vähän kepulaisrkpläinen asenne?

”Ei tässä ole politiikasta kysymys, vaan kunnan itsemääräämisoikeudesta. Koskee kuntia riippumatta siitä, kuka on vallassa. On kysymys uuden maankäyttö- ja rakennuslain modernista soveltamisesta niin kuin lainsäätäjät on tarkoittanut. 1970-luvun suunnitteluideologia on lopullisesti mennyttä aikaa. Kannattaa lukea ympäristöministeriön uuden rantojensuunnitteluoppaan keskeistä sanomaa rantojen käytön tavoitteista kuntien kannalta”, Steni paukuttaa.

Kiinteistömuodostuksen tulisi kytkeytyä paremmin rakentamiseen

”Kiinteistömuodostamislainsäädännön ja rakennuslainsäädännön kytkentä on liian heikko”, Steni aprikoi. ”Tämä joh-

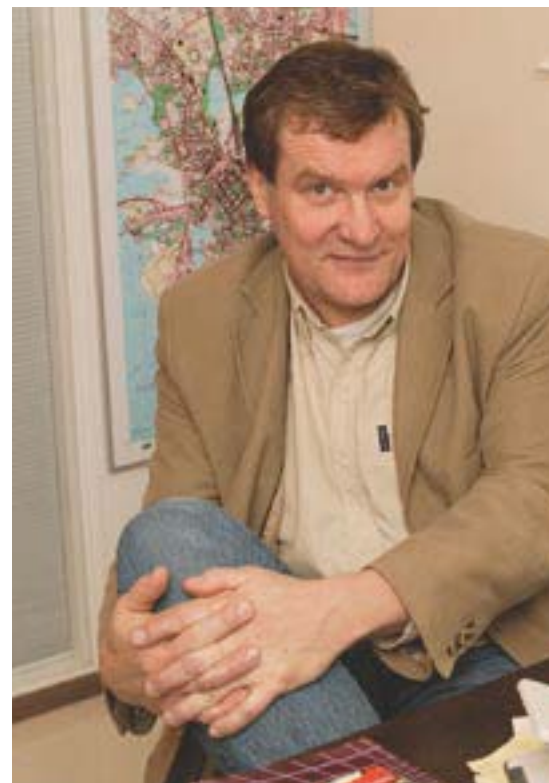
taa siihen, että yleiskaavan mukaisten rakennuspaikkojen omistus ja kiinteistörakenne epäyhtenäistyy.” Steni kummastelee, kuinka vähän kaavoittajat ymmärtävät kiinteistönmuodostuksen olemusta. Kantatilaperiaatteella rakennusoikeuksia määritettäessä kiinteistöjen muodostumisketjua käytetään holtittomasti. ”Jos kunta on myöntänyt 5 hehtaarin omistajalle ylimitoitetusti rakennusoikeutta, ei siitä voi rangaista rantojaan säästännyttä alkuperäistä kantatilan omistajaa. Tavoitteenahan on tasapuolisuus”, Steni perustelee.

Politiikassa tärkeää vaikuttaminen ja oppiminen

Steni kertoo, että puolet hereilläoloajasta menee tällä hetkellä politiikkaan. Hän osallistuu kunnallispolitiikkaan kaupunginhallituksessa piiritason puheenjohtajana sekä valtakunnallisesti puoluehallituksen jäsenenä.

”Kunnallispolitiikka on opettavaista ja yleissivistävää. Siinä kiinnostaa vaikuttaminen ja uuden oppiminen. Erityisosaamistaan ei ole pahitteeksi laajentaa muille alueille.”

Steniä ihmetyttää, miksi niin tärkeät asiat kiinnostavat niin harvoja: maanmittausalan osajista on kunnallispolitiikassa puute.

”Yhdyskuntasuunnittelu on sairaasti kilpailtu ala – jotkut dumpaavat.”

– Mikä on RKP:n anti yhteiskunnalle?

”RKP on yleispuolue joka huolehtii tietyn väestöosan intresseistä, joita muut eivät hoida. Osa siitä on kieli. RKP on vapaamielinen puolue. Yhteistyössä muiden puolueiden ja kansanliikkeiden kanssa RKP toimii rauhan, vapauden, oikeudenmukaisuuden, tasa-arvon ja suvaitsevuuden puolesta.”

– Mitä mieltä olet tämänhetkisestä kielikeskustelusta. Eikö ole kohtuutonta, että 95 % opiskelee kielen muutaman prosentin vuoksi?

”Käsittämätön asenne. Minä olen yksitoista vuotta koulussa ja sen jälkeen elämän ajan opiskellut suomen kieltä (ensin todella pakolla, sen jälkeen vapaaehtoisesti ja myöhemmin innolla) itseäni varten. Suomen kaksikielisyys on portti pohjoismaihin ja Eurooppaan. Kotimaan historian, kulttuurin ja identiteetin tunteminen ja osaaminen on perusedellytys, jos elämässä haluaa kotikylästä pidemmälle. En tiedä itkeä vaiko nauraa, kun suomalainen puhuu englantia ruotsalaisten kanssa.”

Tuleva MEP?

Steni on ehdokkaana EU-vaaleissa. Tavoitteet ovat samat kuin valtakunnan tasolla:

”En ymmärrä, miksi on niin vaikeata tajuta, että suomenruotsalaiset ovat kansallisesti suomalaisia. Meillä on vain oma kulttuurimme ja kielemme, joka ei ole riikinruotsia.”

ainoa puolue, jolla on tuntemusta tämän väestöosan asioissa.

– Miksi RKP:llä pitää olla omia vaaliedokkaita EU-vaalissa, eivätkö ruotsalaiset huolehdi ruotsin kielen asemasta?

”Se on vähän sama kuin jos virolaiset edustaisivat suomalaisia. Ruotsalaiset tuntevat Suomen ruotsinkielisten asioita merkittävästi huonommin kuin me Ruotsin oloja”, Steni teroittaa. ”En ymmärrä, miksi on niin vaikeata tajuta, että suomenruotsalaiset ovat kansallisesti suomalaisia. Meillä on vain oma kulttuurimme ja kielemme, joka ei ole riikinruotsia.”

– Mitä EU merkitsee?

”Kansallisten rajojen merkitys vähennee ja alueiden – maakuntien – merkitys kasvaa. Samalla tavalla kulttuurillisesti maakuntien merkitys kasvaa. Näin kaikki väestöryhmät tarvitsevat luontevan edustuksen.

On selvää, ettei suomenruotsalaisten asioita pystytä valottamaan ja ajamaan EU-parlamentissa muiden puolueiden ta-

holta. Sen osoittaa jo toimittajan kysymysten asetelu! Perusedellytyksenä asioiden hoitamiseksi on kotimaan olojen ja tarpeiden tunteminen. Brysselissä opitaan kyllä, miten siellä toimitaan, mutta kotimaan oppiminen on siellä myöhäistä.”

Laulaminen on elämäntapa

Ensi kertaa Steni soitti julkisesti 13-vuotiaana viulua, keskikoulun joulujuhlissa. Nuorena hän soitti muutamassa orkesterikokoonpanossa. Varsinainen trubaduurin ura käynnistyi, kun hän muutti Hankoon. Steni liittyi Visans Vänner -yhdistykseen, joka vaalii ruotsinkielistä laulelmaperinnettä. ”Evert Taube perusti Visans Vänner i Stockholm -yhdistyksen”, Steni kertoo. Yhdistyksen kautta syntyi verkostoja ja esiintymisiä on viljalti eläkeläistilaisuuksista viisufestivaaleihin. Steni on ollut kohta vuosikymmenen yhdistyksen puheenjohtajana. Pari levyäkin on tehty, viimeksi *Visans vänner i Hangö 20 år*, joka ilmestyi vapun aikoihin.

”Laulaminen on elämäntapa, nautinnoista keskeisimpiä. Jos sitä voi levittää ympärillensä, se sinänsä jo riittää elämän tarkoitukseksi”, trubaduuri painottaa.

Talonrakennus intohimona

Steni kertoo, kuinka hän asuessaan Hyvinkäällä rakensi ja peruskorjasi kuusi rakennusta. Siitä se jäi veriin vaikka kädenkätevyys on juontunut jo lapsuudesta. Hän on käynyt pari veneenrakennus- ja puusepän kurssia. Oman mökin hän rakensi ensi kerran 20-vuotiaana.

Hangossa Stenillä on 20-luvun tyyliin rakennettu 350 m²:n talo, jossa hän asuu kahden vielä kotona olevan poikansa kanssa. Talossa on lopuillaan laaja peruskorjaus. Eipä yltäisi tähän asumisväljyyteen Helsingissä. ”Olen aina ihmetellyt, miksi kaikkien pitää ahtautua Helsingin seudulle. Järjetöntä valtakunnansuunnittelua – taikka suunnittelun puutetta. Syynä on täysin hallitsematon työpaikkarakentaminen. On henkistä köyhyyttä, jos antaa markkinoiden hallita elämäänsä. Hangossa on 7 kilometriä vapaata hiekkarantaa, 1 000 hehtaaria kaupungin kalavesiä ja satoja tyhjiä saaria muutaman minuutin pyörämatkan ja varttitunnin venematkan päässä, kaikki palvelut kilometrin sisällä, asumisväljyys huippuluokkaa. Ei tee mieli muuttaa Helsingin seudun lähiökaksioon!”

Steniä korpeaa, että rantarakentaminen mielletään aina lomarakentamiseksi. Pysyvän asutuksen suunnittelu on ongelmallista, koska ympäristöviranomaiset eivät salli kuntien itsensä päättää.